

10. Beethoven operája

BEETHOVEN, **Leonore/Fidelio** (bem. 1805/1806/1814)

A mű előadás-/keletkezéstörténete

- 1798-ban mutatták be **Párizsban** (**Leonóra, avagy a hitvesi hűség**) című, **kétfelvonásos opéra-comique**-ot;

- **szövegét** Jean-Nicolas **BOUILLY**
- **zenéjét** Pierre **GAVEAUX** írta

- **BEETHOVEN** számára **SONN-LEITHNER** fordította le + dolgozta át BOULLY szövegkönyvét

- az 1806-os felújításhoz **BREUNING** rövidítette le a librettót,
- az 1814-eshez pedig **TREITSCHKE** egészítette ki új szövegekkel)

BEETHOVEN, *Fidelio* (1814)
Együttesek / szóló énekszámok

EGYÜTTESSEK	SZÓLÓ ÉNEKSZÁMOK
I. felv. 1. Duett (Marzelline, Jaquino) „Jetzt Schätzchen”, A	
	2. Ária (Marzelline) „O wär ich schon”, c/C
3. Kvartett (Marzelline, Leonore, Jaquino, Rocco) „Mir ist so wunderbar”, G	
	4. Ária (Rocco) „Hat man nicht auch Gold beineben”, B
5. Tercett (Marzelline, Leonore, Rocco) „Gut, Sönchen, gut”, F	
	7. Ária (Pizarro) kórussal „Ha! welch ein Augenblick”, d/D
8. Duett (Pizarro, Rocco) „Jetzt, Alter”, A	
	9. Recitativo és ária (Leonore), „Abscheulicher... Komm, Hoffnung”, E
10. Finálé (Marzelline, Leonore, Rocco, Jaquino, Pizarro, rabok), B	
	II. felv. 11. Recitativo és ária (Florestan), „Gott! welch Dunkel hier... In des Lebens Frühlingstagen”, f/Asz/F
12. Melodráma és duett (Leonore, Rocco), „Nur hurtig fort”, a	
13. Tercett (Leonore, Rocco, Florestan) „Euch werde Lohn”, A	
14. Kvartett (Leonore, Florestan, Rocco, Pizarro) „Er sterbe”, D	
15. Recitativo és duett (Leonore, Florestan), „Ich kann mich noch nicht fassen... O namenlose Freude”, G	
16. Finálé (Leonore, Marzelline, Rocco, Florestan, Jaquino, Pizarro, Fernando, rabok, nép), c–C	

Hallgattuk:

- **BEETHOVEN**, *Fidelio* (bem. 1814), II. felv., no. 11 recitativo és ária - **Florestan**

- **Recitativo accompagnato** vezeti be
- **Több együttes van, mint szóló ének** (duett, tercett, kvartett)
- Hallatszódik a zenekari bevezetőn, hogy azért ilyen hatásos mert Beethoven **az egyik legjobb szimfonikus zeneszerző**

- I. felv., no. 3 kvartett – **Marcellina, Leonóra, Rocco, Jaquino**, **egymás után lépnek be:**

Ütem	Szakasz
1 – 8. (8)	(zenekari előjáték)
9–16. (8)	Marzelline (S) <i>szóló</i>
17–24. (8)	Marzelline (S), + Leonore (S) <i>kánon a 2</i>
25–32. (8)	Marzelline (S), Leonore (S), + Rocco (B) <i>kánon a 3</i>
33–40. (8)	Marzelline (S), Leonore (S), Rocco (B), + Jaquino (T) <i>kánon a 4</i>
41–51. (11)	Marzelline (S), Leonore (S), Rocco (B), Jaquino (T) <i>szabad a 4</i>

- A zeneszám mintája: a II. finálé Asz-dúr esküvői kánonja **MOZART Così fan tutte** című operájából , ott a **negyedik szereplő csak szabadon kommentálja** együttesüket

- II. felv., no. 14 kvartett (**Pizarro, Florestan, Leonóra, Rocco**)

- legdrámaibb részlet (Pizarro meg akarja ölni Florestant; de Leonora megmenti, **leleplezi** magát)
- -----> **deus ex machina** megszólal a **trombita (B-ben)** --> **miniszter érkezését jelzi**----> ez a mozzanat is **megelőzi a Leonora nyitányt**

BEETHOVEN, **3 Leonóra nyitány**

3 Leonóra nyitány (+ 1 Fidelio nyitány készült az operához)

- A cselekmény leghangsúlyosabb mozzanatait megelőlegezik
- **C-dúrban** vannak DE pl.

3. Leonora nyitányban ----> Asz-dúrban részlet a Florestan áriájából, trombita szóló--> B-dúr

- **Ősbemutató**n a 2.szólalt meg
- **Az első átdolgozást** a 3. nyitánnyal
- **A végső változathoz** készült az E-dúr hangnemű Fidelio nyitány

-néhány előadáson a Leonora nyitányok egyikét beépítik közjátékként a darabba

3. Leonóra nyitány (1806)

- ❖ **Hangsúlyos, lassú bevezető**--> anticipálja a Florestan áriának a lassúját
- ❖ Nagy **szonáta formájú gyors** rész
- ❖ Melléktéma E-dúr (mediáns)
- ❖ Kidolgozás rész végefelé -->**trombita szóló**
- ❖ repríz után **gyors stretta (=gyors ária)**

-**túl súlyosak a Leonora nyitányok** ahhoz, hogy egy opera elejére kerüljenek, valószínűleg ezért írta a **Fidelio nyitányt**

-**sosem fejezte be az operát teljesen**, mert nem volt elégedett a 3. változattal sem

-ez az egyetlen operája, de **nagyon nagy hatású darab a 19.században a német opera további fejlődését tekintve**--->

- ☐ **Wagner** refraktált rá;
- ☐ **Schumann is,**
- ☐ **E.T.A. Hoffmann** is írt egy novellát--> A költő és a zeneszerző(Ludwig)